

pošilja okolo sebe zdravo, od mladostnega življenja burno prekipevajočo kri v najoddaljenejši organizemske dele. On bodi zdravnik, ki čuva nad društvenim življenjem ter izdaja potrebne recepte; bodi pa tudi spreten krmilar, ki vodi z izkušeno roko svojo ladjo po razburkanem valovju med kletmi in pečinami.

Lepa, a težavna naloga to! Treba je vsestranske požrtvovalnosti, da se bo kos tej nalogi. Začetek je posebno težak, zato si ga bomo pa olajšali. Nastopili bomo svojo turo na lesenem konjičku, končali jo bomo pa na arabeskem čistokrvnem dirkaču. Na Pegaza pa ne bomo sedali, da ne izgubimo realnih tal izpod nog in da se nam ne zvrsti v idealnih višinah.

Specialne naloge tega odseka hočem podati pozneje pri posameznih točkah izvenšolskega delovanja, ki se mi zdi, da bi tu pri nas obrodilo v polni meri svoj sad. Sedaj naj podam svoje misli le o konstituiranju odseka samega.

Odsek naj sestoji iz 6 do 7 članov, ki naj bodo razdeljeni po svojem službovanju na vseh straneh Krasa. Voli naj se za dobo treh let, ker bi prehitro menjavanje odsekovih članov nikakor ne bilo v prilog uspešnega odsekovskega delovanja. Vsakokratni društveni predsednik bodi tudi predsednik odseka za izv. delovanje. Drugi člani so lahko že društveni odborniki ali pa drugi. Odsek naj si izvoli izmed sebe tajnika, jako delavnega tovariša, ki bo imel v slučaju požrtvovalnega delovanja v resnici jako mnogo dela. Najbrže bo zahtevala potreba pozneje tudi enega blagajnika; za prvi začetek bo moral vsekakor društveni blagajnik priskočiti odseku na pomoč. Odborniki bodo v prvi vrsti tajnikova desna roka. Oni mu bodo pošiljali od vseh strani potrebne informacije o društveni statistiki itd., o čemer hočem še danes govoriti. Tajnik bi vodil statistično knjigo, knjigo o raznih informacijah, ki se bodo zdele odseku potrebne, vodil bo korespondenco z raznimi društvi in oblastmi, s katerimi bo kazelo stopiti v ožjo dotiko, izvrševal v zvezi s predsednikom sklepe odsekovih sej itd., itd.

Pri vsakem našem društvenem zborovanju bo torej odzajnnaprej ostalo na prvem mestu poročilo o tem, kar je odsek sklenil, napravil, kake informacije je dobil, kake inicijative je dal, sploh o vsem svojem delovanju od zadnjega društvenega zborovanja. (Seveda bo treba biti pri teh poročilih jako skop z imeni; le dejstva bodo govorila, imena so nam neprijetna.)

Od te točke naših društvenih zborovanj si jaz jako mnogo obetam. Dostikrat je čuti tožbe od raznih kolegov (in dostikrat ne brez vzroka), da je na naših zborovanjih vse preveč šablonsko; predavanja obdelujejo večkrat le suhoparne, že tolikrat otepane pedagoške principe, slišijo se predavanja o posameznih znanstvenih strokah, ki ne zanimajo vsakogar itd., in da onega, po čemer hrepene, ni dobiti pri naših zborovanjih. Pristno naše življenje s krvjo in mesom, naše potrebe in težave ne pridejo v naših zborovanjih do odmeva. Ne podajajo se nikake direktive za posamezne slučaje itd. Od tod izvira, da se udeležba pri zborovanjih minimalna, da se nihče ne udeleži debat, da poteka skoraj vsa zborovanja po neki neživahni stereotipni metodi. Evo kratkega zapisnika o takem dolgočasnem zborovanju: 1. Predsednikov nagovor. (Vzet na znanje.) 2. Overovljenje zapisnika zadnjega zborovanja. (Vzeto na znanje.) 3. Referat o kakem enostranskem vprašanju. (Vzet na znanje.) 4. Predlogi. (Navadno nobenih.)

Po teh točkah pride zadnja točka in — to je veselje, ker je dolgočasno zborovanje končano in ker se pričakuje v najkrajšem času splošnega zadovoljevanja lačnih želodec. Pika. — Na poti domov: A: „No kolega! Kako ti je prišlo današnje zborovanje?“ B: „Grozno, prijatelj! Človek bi umrl od dolgega časa; dobro, da sem se pozneje restavriral z dobro kapljico in s par partijami na krogle!“

Človek bi mislil, da so vsi ti ljudje že tako blazirani, da jih ne zanima nič več, toda — faktorji — mislite!

Rekel sem prej, da si obetam mnogo od odsekovskega poročila; to mnogo razumem jaz ravno v premembni teh žalostnih razmer, ki vladajo v naših zborovanjih. To poročilo bo prineslo v naše društvo živahnost, veselje do dela, predočevalo nam bo naše pravo, istinito življenje, kakršno bi moralo biti, a ne tako, kakršno je. To poročilo bo nekako individualiziralo naše društvo, postavilo bo v veljavo vse posameznike, ker bodo pri tem vsi zainteresirani,

ter zakrilo in ublažilo nekoliko trpko disonanco, da nastopajo v društvu le nekatere osebe kot bolj markantne, pri tem ko igrajo drugi nekako sekundarno vlogo. Nikakor ne mislim, da bi se ta čisto naravna posledica dala popolnoma odstraniti; mislim namreč: samo ublažiti.

Toliko si torej jaz obetam od tega odsekovskega poročila. Če se motim, bo pokazala že najbližja bodočnost. Na vsak način pa priznam lahko že danes, da se motim, če ne bo vršil odsek za izvenšolsko delovanje s požrtvovalnostjo svoje vzvišene naloge. V nasprotnem slučaju pa si lahko že danes zagotovimo najlepših uspehov. (Dalje.)

Deželni šolski nadzornik na Primorskem.

Ni še dolgo, odkar smo naznanili, da je imenovan za deželnega šolskega nadzornika na Primorskem Nemeč Kauer.

Danes se hočemo na podlagi točnih informacij nekaj dalje baviti s tem možem, da bo slovenska javnost vsaj zvedela, na kak način pridejo možje, kakor je Kauer, k nam, da nam režejo kruh po volji različnih nemških politikov.

Izrečno poudarjamo, da nam ne gre za osebo, temveč za krivični in sovražni sistem, ki ga pribijemo tem potom, da popišemo, kako se je vršilo imenovanje nadzornika Kauerja.

Kdo je ta Kauer? Na podlagi katerih zaslug, oziroma učenjskih del je prišel ta mož na tako odlično mesto?

Na ta vprašanja odgovarjamo s sledečimi podatki: g. dež. šol. nadzornik je ravnokar dovršil svoje 13. službeno leto. Poučeval je doslej, dokler ni bil imenovan za dež. šol. nadzornika na Primorskem, na gimnaziji v 13. okraju na Dunaju. Od teh 13 let je bil g. nadzornik Kauer za šol. leto 1901/1902 službe oproščen, baje ker je hotel habilitirati kot privatni docent. Istotako je bil oproščen službe od leta 1904—1906. Za šolsko leto 1906/1907 pa se mu je profesorska služba v tem smislu olajšala, da so mu znižali število ur, kar je smatrati tudi kot delni dopust.

Leta 1908. je dobil imenovani gospod zopet za vse leto dopust, ki ga pa ni izrabil, ker je prišlo medtem imenovanje za dežel. šol. nadzornika na Primorskem. V tem času, ko je imel dopust, se je bavil z različnimi stvarmi; n. pr. pripravljal je absolvirane realce za naknadno maturo na gimnaziji iz grščine in latinščine.

Gospod nadzornik Kauer je bil torej 3 1/3 leta popolnoma oproščen profesorske službe. Vprašamo, odkod ima mož, ki šteje komaj 13 službenih let, katere je dopust reducirjal na 9 službenih let in nekaj čez, svojo pedagoško izvedenost in spretnost. Opozarjamo na bridke občutke, ki morajo navdajati mnoge zaslužne slovenske profesorje in ravnatelje na Primorskem, ki jim je sedaj gospod Kauer predstojnik.

Razvidno je, da je v tem slučaju gotovo odločevala le protekcija. To slutnjo utemeljuje dejstvo, da je omenjenemu g. dež. šol. nadzorniku na Dolenje Avstrijskem, Schindler, tast, da je g. Kauer strogo nemško-nacionalnega mišljenja in da se je za njega odločno potegoval znani nemški nacionalni poslanec Sylvester.

Osobito pa je bil g. Kauer zavoljo tega „najsposobnejši“ kandidat za mesto deželnega uadznornika na Primorskem, ker čisto nič ne zna slovenski. Laščino le za silo lomi, vendar pa ga to znanje laškega jezika ne stori sposobnega, da bi mogel poslušati kakšno strokovno predavanje, oziroma da bi mogel reševati službene akte.

Slovenske poslance pa nujno opozarjamo na ta slučaj, da ga na primernem mestu označijo kot slučaj najgršje protekcije, ki je le pri nas mogoča. Opozarjamo pa zavoljotega, ker se nam lahko pripeti, da bodo na mesto deželnega šolskega nadzornika Končnika na Štajerskem vsilili tudi kakšnega ljubljence nemškega nacionalnega državnega poslanca Sylvestra.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Poročilo o seji socialnega odseka „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, ki se je vršila 31. januarja t. l. v Celju v „Narodnem domu“. Začetek ob 9. uri dopoldne.

Navzoči so bili vsi odborniki razen tov. Brinarja, ki se je pa pismeno opravičil. Kot hospitant je bil navzoč tov. Fr. Čok, učitelj iz Trsta, in kot zaupnika v neki posebni zadevi tovariša Anton Gnus, nadučitelj v Dolu, in Pavel Fiere, nadučitelj pri Sv. Štefanu.

Otvarjajoč sejo pozdravi tov. Pesek vse, posebno pa tov. Čoka, ki ga je poslalo učiteljsko društvo v Trstu, da si vpogleda naše poslovanje. Tov. predsednik naglašja, da vežejo štajersko in primorsko učiteljsko iskrene simpatije ter poudarja, da ga veseli, da se baš obmejno učiteljsvo tako zanima za smoterno socialno delo. Za Korošci so se oglasili tudi že Goričani, in Tržačani so poslali celo odposlanca, da se pouči o naših smotrih in našem delu.

Neki tov. odbornik pripomni k tem besedam sledeče: „Kakor si je pri ustanavljanju „Zaveze avstr. jugosl. učit. društev“ podalo primorsko in štajersko učiteljsvo roke k skupnemu delu, tako se je to pojavilo zopet, ko stopa učiteljsvo na pot smoternega socialnega dela.“

Tov. Pesek naznanja, da je dobil tudi že s Kranjskega tri pisma v tem oziru in da se tudi kranjsko učiteljsvo pripravlja k smoternemu socialnemu delu, ter otvori sejo z željo, da bi smoteno delo združilo vse slovensko učiteljsvo, da pripomoremo našemu stanu in tako tudi sploh slovenskemu narodu do boljše bodočnosti.

I.

Predsednik tov. Pesek poroča:

1. Nar. napredni akademiki so uvedli letos o novem letu po vsem slov. Štajerskem narodno zbirko in so nabrano vsoto razdelili v razne narodne svrhe. Tudi soc. odseku „Zveze“ so dali za učiteljski sklad 100 K. To je lepa vsota, a še bolj ga je razveselilo dejstvo, da so se akademiki sploh spomnili soc. odseka pri razdeljevanju nar. zbirke. Pokazali so, da cenijo naše delovanje in da mu pripisujejo veliko narodno važnost, kar tudi res zasluži. Predsednik in blagajnik soc. odseka „Zveze“ sta se klubn nar. naprednih akademikov v posebnem dopisu zahvalila za to darilo ter sta naglašala, da si bo soc. odsek „Zveze“ prizadeval, da bo učiteljsvo vzajemno delovalo s slov. akademiki za prosveto naroda.

Vzame se z zahvalo na znanje.

2. Zadeva koroških učiteljev je v najlepšem razvoju.

3. Učit. društvo za Trst in okolico je sporočilo, da namerava uvesti soc. odsek ter je prosilo pojasnila.

Tov. Pesek je poslal obširen odgovor, v katerem priporoča, da bi se naj ustanovila posebna „Zveza slovenskih primorskih učiteljev in učiteljic“ in v njenem okrilju socialni odsek, ki bi naj bil za vso Primorsko to, kar je naš za Štajersko. Trst bi pa naj postal središče slov. primorskega učiteljsva, kar bi bilo v narodnem oziru velike važnosti. Da bi pa ustanovilo le učit. društvo za Trst soc. odsek, ki bi posloval kot posluje naše štaj. „Zveze“, je tov. Pesek odsvetoval, ker bi bil delokrog premajhen. Da je ideja tov. Peska padla na rodovitna tla kaže to, da je tržaško učiteljsvo poslalo tov. Čoka kot odposlanca k današnji seji, da se o delokrogu in o poslovanju našega odseka informira.

Tov. Čok pravi, da je tržaško učiteljsvo že ustanovilo odsek, ki bi naj pospeševal stik šole z domom in da se bodo lotili tudi sistematično izvenšolskega dela ter izrazi željo, da bi jim naj soc. odsek štaj. „Zveze“ šel z navsveti na roko. Soc. odsek „Zveze“ bo to vselej rad storil in tov. Čok se naprosi, da izrazi tržaškemu učiteljsvu iskrene simpatije štaj. slov. učiteljsva.

4. Tov. Pesek poroča o dopisu tov. Žirovnika v St. Vidu pri Ljubljani, v katerem dopisu opisuje tov. Žirovnik svoje izvenšolsko delovanje. Vzame se z zahvalo na znanje ter bo soc. odsek „Zveze“ zlata zrna, ki se nahajajo v Žirovnikovem navodilu, vestno porabil.

5. Tov. predsednik je poročal tudi še o drugih tekočih zadevah, a bilo bi preobširno, ko bi hotel o vseh poročati.

II.

O naročilnih listih sta poročala tovariša Pesek in Voglar.

Priglasilo se je v januarju 176 naročnikov, kar je za začetek lepo število, posebno ako še vpoštevamo, da so se naročilni listi šele o novem letu pričeli razpošiljati — in da vladajo — kakor napram vsaki novotarji — še tuintam predsodki.

Časopise imajo ti naročniki naročene ne le slovenske politiške in beletristične, temveč tudi hrvaške, srbske, češke, francoske, ruske in nemške. Soc. odsek je moral naročitizanje liste tudi izven naše monarhije: iz Belgrada, Moskve, Monakovega, Lipskega, Berlina in en list celo iz Pariza. Ves promet tudi v te izvenavstrijske kraje se vrši redno potom c. kr. poštne hranilnice. Naročenih je n. pr. „Narodni Dnevnik“ 58, „Narodni List“ 55, „Ljubljanski Zvon“ 24, „Dom in Svet“ 3, „Pädagogische Zeitschrift“ 28, „Planinski Vestnik“ 6, „Popotnik“ 64, „Slovian“ 16, „Slovenski Branik“ 22, „Učiteljski Tovariš“ 138, „Slovenska Šolska Matica“ 112 itd. naročnikov,

Naročilni listi še vedno pribajajo in upati je, da se število naročnikov znatno zviša.

Blagajniško poročilo izkazuje za mesec januar:

dohodkov	560 K 10 h
stroškov	481 „ 71 „
čekovnih prejemkov	381 „ 98 „
čekovnih izdatkov	336 „ 27 „

prometa 1760 K 06 h

kar je za začetek jako lepo število.

Ker se je zadeva glede položnic zakasnila, še niti polovica naročnikov za januar ni vplačala, sicer bi bil promet še mnogo večji. Soc. odsek je za vse naročene liste že vpslal vsaj četrletno, oziroma polletno naročnino, ker se je porabil v to svrhu učiteljski sklad ter so soc. odseku posodili tov. Pesek 50 K, tov. Klemencič 140 K, učiteljsko društvo za celjski okraj 50 K in „Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ 100 K. Za nekatere liste kot „Das Blatt der Hausfrau“ i. dr. in posebno inozemske je soc. odsek plačal že celoletno naročnino.

Pregledale so se blagajniške knjige in kontroliralo se je vse poslovanje, in vse se je našlo v najlepšem redu.

Tov. Pesku in Voglarju se izreče za njiju vestno in neumorno delo priznanje in zahvala s prošnjo, naj vzkjub ogromnemu delu vztrajata.

III.

Soc. odsek ae je na to temeljito posvetoval o položaju s posebnim ozirom na naše učiteljske težnje. Soc. odsek bo vestno zasledoval ves tok ter bo stal na braniku za naše tako opravičene zahteve Z veseljem se je konstatiralo, da je ogromna večina okrajnih soc. odsekov marljivo na delu, da vestno vrše svojo nalogo, le trije okrajni soc. odseki spe spanje ne pravičnega, temveč spanje krivičnega, zakaj še do danes niso odgovorili na vpslano vprašalno polo. Tovariši, tovarišice, pazite, da nas tok časa ne prehiti. Po toči zvoniti je prepozno.

IV.

Uvede se tudi naročanje knjig, brošur in muzikalij potom soc. odseka „Zveze“. Tovariš Pesek poroča o tozadevnih dogovorih s knjigarnami „Zvezna trgovina“ je dovolila 10% popusta, Gabršček v Gorici od knjig lastne založbe celo 25% in od drugih 10%. Schwentner in Nar. knjigarna še nista odgovorila. Sklene se stopiti v dogovor tudi s tvrdkama Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani in Pichlers Witwe und Sohn na Dunaju.

Ko bo vsa zadeva urejena, stopi tudi s to akcijo socialni odsek „Zveze“ pred učiteljsvo.

V.

Glede razpečevanja kolkov, nar. znakov in razglednic družbe sv. Cirila in Metoda je tudi stopil soc. odsek „Zveze“ z vodstvom družbe sv. C. in M. v dogovor, ki se vzame odobruje na znanje.

Razpečevanje nar. blaga se poveri I. tajniku tov. M. Sotoškemu, nadučitelju v Žetalah pri Rogatecu.

Učiteljsvo se na to opozori v posebni okrožnici, v kateri se vsa zadeva natančneje pojasni.

VI.

K zborovanjem učit. društev bo pošiljal soc. odsek „Zveze“ na svoje stroške govornike, da se društveno življenje ojači in da se bo vršilo delo učiteljskih društev sistematično.

Tozadevni načrt ali poslovnik se odobri ter se vsa zadeva poveri predsedniku tovarišu Pesku.

Ker so še gmotna sredstva soc. odseka „Zveze“ mala, se sklene, da morajo učit. društva za vsako predavanje, ki jim ga oskrbi soc. odsek na svoje stroške, plačati soc. odseku takso 5 (pet) kron, ki se pa prihodnje leto zniža, če bo socialni odsek gmotno na boljem.

Tov. Kocbek obljubi kot predsednik „Zveze“, da bo ta dala soc. odseku za predavateljstvo prispevek 200—300 K letno.

VII.

Pri zadnji seji, ki je bila 10. januarja t. l. v Celju, se je sklenilo, da priredi soc. odsek „Zveze“ v velikih počitnicah poučen socialne tečaj za učiteljsvo.

Tov. Pesek poroča, da je stopil z eksekutivno nar. radikalnega dijaštva v dogovor, da bi se naj vršil socialen tečaj za učiteljsvo in dijaštvo skupaj, da si začetno skupno pot prosvetnemu delu ter sklenemo prijateljske vezi, da bo učiteljsvo in dijaštvo vzajemno delovalo za napredek naroda, da izginejo predsodki, ki še, žal, ločijo akademično izobraženo inteligenco in učiteljsvo na eni strani, na drugi pa učiteljsvo in za napredek naroda vneto dijaštvo — vse skupaj pa od preprežega ljudstva.

Soc. odsek „Zveze“ sklene, da se bo priprav za ta tečaj z vneto poprijel tembolj, ker kaže tudi eksekutiva nar. radikalnega dijaštva za to resno voljo.

VIII.

Tudi skrb za dober učiteljski naraščaj je vzel soc. odsek „Zveze“ v svoj program. Sklene se osnovati podporno društvo „Učiteljski pripravnik“ v Mariboru, ki pa ne bo konkurenčno